

POSTANOWIENIE

Dnia 16 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania J. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gdańsku

o ustalenie podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 16 stycznia 2024 r.,

zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z dnia 11 maja 2023 r., sygn. akt III AUa 1089/19,

I. oddala zażalenie,

II. zasądza od J.D. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11 maja 2023 r. (sygn. akt III AUa 1089/19) Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie J.D. o ustalenie podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku, na skutek skargi kasacyjnej J. D. od wyroku z dnia 9 września 2020 r. (sygn. akt III AUa 1089/19) Sądu Apelacyjnego w Gdańsku III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, postanowił:

1. ustalić wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie na kwotę 8.320,20 zł;

2. odrzucić skargę kasacyjną.

Na Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, zażalenie złożyła ubezpieczona, zaskarżając rozstrzygnięcie w całości, zarzucając:

a) naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, a to art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c. oraz nierozpoznanie istoty sprawy poprzez niewyjaśnienie podstawy faktycznej i prawnej przez Sąd I instancji z jakich przyczyn, w ocenie Sądu I instancji, wyliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia przedstawione przez ubezpieczoną w piśmie z dnia 28 marca 2023 r. nie znajduje potwierdzenia w uchwale z dnia 20 stycznia 2022 r. (sygn. akt III UZP 8/21) składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, co uniemożliwia skarżącej wskazanie uchybień Sądu I instancji i kontrolę instancyjną zaskarżonego orzeczenia;

b) naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, a to art. 398⁶ § 2 k.p.c. w zw. z art. 398² § 1 k.p.c. w zw. z art. 19 § 2 k.p.c., polegające na posłużeniu się błędnym kryterium określenia wartości przedmiotu zaskarżenia w postaci sumy świadczeń jakie przysługiwałyby skarżącej z ubezpieczenia chorobowego za sporny okres tj. zasiłek macierzyński za okres: marzec-kwiecień 2018 r. czyli kwota 8.320,20 zł, a nie jako sumę wszystkich świadczeń ze świadczenia chorobowego, które zostały utracone przez ubezpieczoną w wyniku wydania zaskarżonej decyzji ZUS, a w konsekwencji bezzasadne odrzucenie skargi kasacyjnej z uwagi na jej niedopuszczalność, w sytuacji, gdy wartość przedmiotu sporu (zaskarżenia) w sprawach o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego albo prawa należy odnosić do świadczeń wynikających z takiego ustalenia, co uzasadniało określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 34.807,00 zł (w zaokrągleniu) będącą sumą świadczeń z tytułu zasiłku macierzyńskiego (w tym zwolnienia z tytułu opłacania składek ZUS) i zasiłku rodzicielskiego (w tym zwolnienia z tytułu opłacania składek ZUS), co w efekcie czyniło skargę kasacyjną dopuszczalną.

W nawiązaniu do zaprezentowanych wyżej zarzutów, skarżąca wniosła:

1. na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zd. 1 k.p.c. o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości;

2. na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. o skontrolowanie przez Sąd Najwyższy postanowienia z dnia 11 maja 2023 r. (sygn. akt III AUa 1089/19) Sądu Apelacyjnego w Gdańsku o ustaleniu wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 8.320,20 zł oraz uznanie, na skutek przeprowadzonej kontroli, że ustalona wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi 34.807,00 zł (w zaokrągleniu);

3. na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁷ § 1 k.p.c., w przypadku spełnienia odpowiednich przesłanek, o rozważenie przedstawienia zagadnienia powstałego w niniejszej sprawie powiększonemu składowi Sądu Najwyższego;

4. na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., o orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego, w tym kosztach zastępstwa procesowego, w orzeczeniu kończącym postępowanie kasacyjne.

W odpowiedzi na wywiedzione w niniejszej sprawie zażalenie, organ rentowy wniósł o:

1. oddalenie w całości zażalenia z dnia 2 sierpnia 2023 r. na postanowienie z dnia 11 maja 2023 r. Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, o odrzuceniu skargi kasacyjnej ubezpieczonej, wydanego w sprawie o sygn. akt III AUa 1089/19 jako bezzasadnego;

2. zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego za postępowanie zażaleniowe według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie wywiedzione w niniejszej sprawie okazało się nieuzasadnione - nie doszło bowiem do naruszenia przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku wskazywanych w zażaleniu przepisów proceduralnych.

Przed wszystkim należy podkreślić, że w uchwale z dnia 20 stycznia 2022 r. (III UZP 8/21, OSNP 2022 nr 8, poz. 78, str. 64) Sąd Najwyższy w powiększonym składzie wskazał, że jeśli chodzi o sposób ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach dotyczących podlegania lub niepodlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, to we wcześniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważał pogląd, że w sprawach o objęcie dobrowolnym

ubezpieczeniem chorobowym (a nie obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym) o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia, ustalona jako suma składek na dobrowolne ubezpieczenie za sporny okres, nie więcej niż za rok (art. 22 k.p.c.). Sąd Najwyższy zaznaczył, że przy dokonywaniu oceny, w jaki sposób powinna być ustalona wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawie z odwołania od decyzji o niepodleganiu dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu, nie można pominąć celu istnienia systemu ubezpieczeń społecznych, które stanowią realizację konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego. W systemie ubezpieczeń społecznych najważniejsza jest ochrona ubezpieczeniowa i wynikające z niej przysługiwanie ubezpieczonemu prawa do świadczenia w razie ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego. Oparcie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia na wysokości składki jako elemencie drugorzędnym (wtórnym w stosunku do ochrony i oczekiwanego świadczenia wynikającego z tej ochrony) może ograniczać realizację celu pierwszorzędnego, którym jest dostęp do świadczenia po zajściu ryzyka.

Sąd Najwyższy w powiększonym składzie doszedł więc do przekonania, że w sporach organu z płatnikiem składek o podleganie ubezpieczeniu będzie nią najczęściej zobowiązanie płatnika do opłacenia składek (ewentualnie podstawa ich ustalenia, czyli wysokość składek). Jeżeli natomiast spór jest bezpośrednio związany ze zmaterializowanym już ryzykiem, za świadczenie w rozumieniu art. 22 k.p.c. należy uznać potencjalne świadczenie z ubezpieczenia chorobowego wypłacane przez organ rentowy na rzecz ubezpieczonego (np. zasiłek chorobowy, zasiłek macierzyński) i do niego odnieść wartość przedmiotu zaskarżenia.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy zauważyć należy, że pierwotne ustalenie wartości przedmiotu zaskarżenia na kwotę 130,62 zł. (uchylonym postanowieniem z dnia 17 lutego 2021 r.) było nieprawidłowe – opierało się bowiem na sumie składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe J. D., za wskazany w postanowieniu okres. Natomiast w zaskarżonym postanowieniu z dnia 11 maja 2023 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia jako sumę świadczeń jakie przysługiwałyby skarżącej z ubezpieczenia za sporny okres, tj. zasiłek macierzyński za okres marzec-kwiecień 2018 r. Taki sposób ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia dokonał zgodnie z powołaną wyżej

uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2022 r. W uchwale tej bowiem nie chodziło wcale, wbrew twierdzeniom strony skarżącej, o sumowaniu do ustalonej wartości przedmiotu zaskarżenia wszelkich możliwych korzyści majątkowych, mogących wystąpić w przyszłości po stronie osoby ubezpieczonej (w tym korzyści związanych z ewentualnymi zwolnieniami z obowiązku opłacania składek). Skutkiem decyzji organu rentowego o ustalenie podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w niniejszej sprawie było ewentualne uprawnienie do zasiłku macierzyńskiego – a decyzja ta nie miała wpływu na wskazywane przez stronę skarżącą świadczenie rodzicielskie, przyznawane na podstawie przepisów z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.) – jest to bowiem świadczenie rodzicielskie, adresowane do pozapracowniczej grypy społecznej oraz oparte na pozaubezpieczeniowej metodzie ochrony rodzicielstwa. Co więcej, świadczenie rodzicielskie przysługuje wówczas, gdy osoba uprawniona nie nabyła prawa do zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia, za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy, jako okres urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego lub okres urlopu rodzicielskiego. Brak jest więc jakichkolwiek podstaw do sumowania potencjalnych świadczeń z zasiłku macierzyńskiego i świadczenia rodzicielskiego – na potrzeby ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia w niniejszej sprawie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy, w myśl art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935).

[SOP]

[a!]

